

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Петровська А.М.

вихователь-методист,

Попільнянський ДНЗ «Чебурашка»

Попільнянського району Житомирської області

РОЛЬ БАТЬКІВ У ЗАЛУЧЕННІ ДІТЕЙ ДО НАРОДОЗНАВСТВА

Усе найкраще, що є на землі, починається з сім'ї. Без неї, як без природи, людство обійтися не може. Мамина ласка, бабусина доброта, дідусева мудрість, тепло хатнього затишку у колі рідних на все життя залишають глибокий слід у душі та серці кожної дитини. Українська сім'я є першою школою національного виховання, світлицею моральних чеснот, формування пошани до рідної мови, народних звичаїв.

На думку К.Д. Ушинського, виховання не треба вигадувати, бо воно існує в народі стільки віків, скільки існує сам народ, з ним народилося, з ним зросло, відобразило в собі всю його історію і всі його якості. Сьогодні назріла потреба для батьків глибоко вивчати українську етнопедагогіку, відновити народне виховання дітей з метою збереження нації, забезпечення духовної єдності поколінь. Невипадково в народі кажуть: «Якщо твої плани розраховані на рік – сій жито, якщо твої плани розраховані на десятиліття – саджай дерева, якщо твої плани розраховані на віки – виховуй дітей» [1, с. 4].

З перших днів появи дитини на світ сім'я покликана готувати її до життя та практичної діяльності, в домашніх умовах забезпечити розумну організацію її життя, допомогти засвоїти позитивний досвід старших поколінь, набути власного досвіду поведінки й діяльності.

Кожна нація, кожен народ, навіть кожна соціальна група мають свої традиції, звичаї, обряди та свята, становлення яких відбувалося протягом багатьох століть. Традиції – це ті найміцніші елементи, що об'єднують і цементують окремих людей в один народ в одну націю, підтримуючи її цілісність та зв'язок між поколіннями. Народні традиції охоплюють усі сфери людського життя, регулюючи сімейні та суспільні відносини. Українська родинна система виховання, яка історично склалася

протягом багатьох віків нашим народом, головним об'єктом виховання визначає дитину, а суб'єктами – батьків, родину, громадськість. У результаті виховних дій мільйонів людей сформувався певний педагогічний досвід, який згодом викристалізувався у велику педагогічну мудрість – народну педагогіку. Отже, народна педагогіка є сумою здобутих народом знань і вмінь у справі виховання і навчання. Цілі, завдання і засоби народної педагогіки відображені у фольклорі (казках, легендах, приказках, піснях), а також іграх, мистецтві, музиці, святкових обрядах і традиціях трудового і сімейного виховання.

Родина закладає фундамент вихованості, який визначається особливою міццю, бо будується на ґрунті глибоких емоцій, любові між батьками і дітьми, теплих кровних відносин. Педагогічний ідеал народної педагогіки – сім'я повна, багатодітна, зі сприятливою для виховання дітей педагогічною атмосферою [3, с. 10]. Виростаючи в родинній атмосфері добра, моральних чеснот дитина формується як гармонійно розвинута особистість. Головна мета сімейного виховання – сформувати справжню людину, наділену найкращими людськими якостями: високоморальну, здорову тілом і душею, сильну розумом.

Засобом досягнення головної мети народного виховання є народні традиції, які передаються з покоління в покоління, змалку формуючи у дитини необхідні якості та звички. Основою виховання є праця. Існує родинна традиція, за якою кожний член сім'ї, в тому числі й дитина, обов'язково трудиться, бере на себе частину загальних турбот та обов'язків. Величезний вплив на дитину справляють домашня обстановка, побут у сім'ї, тому існують естетичні традиції, які привчають дитину любити та берегти красу, шанувати рідний дім та батьків.

Родинна обрядовість, яка виступає засобом саморегуляції людського життя. Родинні обряди охороняли цінність сім'ї, зберігали святість людських стосунків.

Родинне правильне виховання служить для наслідування у всіх прийдешніх поколіннях. Українська родина, як виховна організація володіє великим педагогічним потенціалом, який має бути плідно використаний у сучасному вихованні. Народні традиції та обряди мають бути використані у навчанні, побудованому на народознавчій основі. Новий підхід у вивченні народознавства – актуальна потреба сучасної дидактики, органічна потреба духовного відродження української нації.

Наші предки славили силу і міць, велич і красу своєї родини, оспівували її високі моральні якості в піснях, прислів'ях, приказках: «Свого роду не цурайся», «Нема краще в світі, як рідня», «Від родини йде життя людини», «Без сім'ї нема щастя на землі» [5, с. 11]. Українці розглядали сім'ю, як святиню, а виховання дітей, як святий обов'язок батьків.

Століттями склалися традиції сімейного виховання, вироблялися основні його принципи, серед яких народна педагогіка головну роль відводила трудовому вихованню, як першооснові життя суспільства. («У праці – краса людини»). У народі застерігали: неробство веде до нещастя. Потреба і уміння працювати – це те найкраще і найцінніше, що можуть залишити батьки своїм дітям. Трудове виховання становить основу народної педагогіки («Без труда немає плода»). Навіть народження дитини народною свідомістю сприймалося як прихід на світ нового трудівника чи трудівниці. Тому найперші магічні дії, коли дитина побачила світ, були спрямовані на те, щоб прищепити їй працелюбність. Зав'язуючи пуповину хлопцеві, баба-повитуха бажала, щоб той «книжку читав і дрова рубав», а дівчинці – «аби хліб жала, на сорочку пряла». У вихованні дитини брала участь вся сім'я. Перебуваючи у сімейному колі, дитина була предметом виховання і водночас суб'єктом засвоєння традиційних норм співжиття родинних взаємин.

Ефективність виховання дітей у сім'ї залежить від її непорушного авторитету, подружній вірності, любові до дітей і відданості обов'язку їх виховання, материнському покликанні жінки, піднесенні ролі батьків у створенні та захисті домашнього вогнища, забезпеченні на їх прикладі моральної підготовки молоді до подружнього життя.

Родина є благодатним середовищем для виховання народознавчих засад: національної свідомості, почуттів і переконань у дітей.

В своїх працях В. Сухомлинський зазначав: «Виховує, звичайно, сім'я в цілому, її загальний дух, культура людських стосунків. Але хто творить цей дух, цю культуру? Звичайно ж, батьки. Без батьківської мудрості нема виховуючої сили сім'ї. Батьківська мудрість стає духовним надбанням дітей; сімейні стосунки, побудовані на громадянському обов'язку, відповідальності, мудрій любові й вимогливій мудрості батька й матері, самі стають величезною виховуючою силою. Але ця сила йде від батьків, у них – її коріння і джерело» [4, с. 9].

Народна мудрість свідчить: «Які мамка й татко, таке й дитятко», «Яке дерево, такі його квіти; які батьки, такі й діти» [5, с. 11].

Українська родинна педагогіка акцентує на тому, що батьки повинні піклуватися і дбати про своїх дітей, бачити в них особистість. Тоді й діти шануватимуть і піклуватимуться про своїх батьків. Як зазначає С. Русова у своїй книжці «Дошкільне виховання» ефективному вихованню дитини сприяє приємна атмосфера, піднесене почуття, і вона радить: «якнайбільше ухилиймося від критики, бо вона шкідливо відбивається на дитині» [2, с. 26].

Батьки є першими вихователями дитини дошкільного віку. У сім'ї, закладаються коріння, з якого виростають потім гілки, квіти, плоди. Сім'я – це джерело, водами якого живиться повноводна річка нашої держави. На моральному здоров'ї сім'ї будується педагогічна мудрість школи.

Отже, як зазначала С. Русова у своїх працях, що міцнішою нацією в наш час (це відповідає реаліям і сьогоdnішнього дня) виявляє себе та, яка краще за інші вичерпала у вихованні свої глибокі національні скарби і дала вільний розвиток національній психології. Національне виховання виробляє у дитини не подвійну хистку мораль, а сприяє формуванню міцної цілісної особистості. «Мало ще мати вихователів з відповідною науковою підготовкою, треба, щоб усе громадянство розуміло велику вагу виховання й утворювало найкращі задля цього умови» [2, с. 24].

Список використаних джерел:

1. Лозинська Є.Ф. Українське народознавство дітям дошк. Віку : Метод. посібн. для дошк. закл. Львів: Оріяна – Нова, 2008.
2. Русова С.Ф. Вибрані педагогічні твори. Київ : «Освіта», 1996.
3. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка : навчальний посібник. Київ : ІСДО, 1996. 288 с.
4. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. Київ, 1979. С. 21.
5. Українські прислів'я та приказки. Київ : Т-во «Знання», 1992. 96 с.